

УТВЕРЖДЕНО

Постановление
Министерства образования
Республики Беларусь
27.07.2017 № 91

**Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Замежная мова
(англійская, нямецкая, французская, іспанская, кітайская)»
для VI класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання**

**ЗАМЕЖНАЯ МОВА
(АНГЛІЙСКАЯ, НЯМЕЦКАЯ, ФРАНЦУЗСКАЯ, ІСПАНСКАЯ, КІТАЙСКАЯ)**

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным свеце замежная мова разглядаецца як сродак фарміравання і выхавання маральна адказнай асобы, як сродак зносін, пазнання, асэнсавання і інтэрпрэтацыі фактаў іншай культуры. Галоўнае прызначэнне замежных моў – забяспечваць узаемадзеянне і супрацоўніцтва народаў, выключачь магчымасці негатыўнага ўплыву на працэс нацыянальнай самаідэнтыфікацыі і культурнага самавызначэння асобы; павышаць гатоўнасць чалавека да асобаснай і прафесійнай самарэалізацыі праз выкарыстанне замежнай мовы нараўне з роднай мовай у якасці матэрыяльнай формы функцыянавання свайго мыслення. Валоданне замежнымі мовамі – важная перадумова адаптацыі чалавека ў жыцці ў глабалізаваным свеце.

Вучэбны прадмет «Замежная мова» прызначаны служыць фарміраванню полікультурнай асобы. Адпаведна, працэс навучання замежнай мове накіраваны на падрыхтоўку вучняў да розных форм адносін і зносін паміж індывідамі і групамі, якія належаць да розных культур.

Магчымасці вучэбнага прадмета «Замежная мова» ў падрыхтоўцы вучня да міжкультурнай камунікацыі надзвычай вялікія. Вучань далучаецца да духоўнага багацця іншых народаў; у яго фарміруецца вобраз свету, які адпавядае сацыяльным, палітычным і культурным рэаліям сучаснай рэчаіснасці; фарміруецца другасная кагнітыўная свядомасць, якая забяспечвае ўвесь комплекс іншамоўнай камунікатыўнай дзейнасці; адбываецца развіццё маўленчых працэсаў і маўленчых механізмаў, здольнасці перадаваць у ходзе іншамоўных зносін уласныя думкі і пачуцці; узнікаюць перадумовы для развіцця асобы вучня праз узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы. Моўныя здольнасці фарміруюцца ў адзінстве параджэння маўлення і ўспрымання маўлення.

Мэты навучання замежнай мове

Генеральная мэта навучання замежнай мове заключаецца ў фарміраванні вучняў як суб'ектаў міжкультурнай камунікацыі праз авалоданне імі іншамоўнай камунікатыўнай кампетэнцыяй і развіццём у іх якасцей полікультурнай асобы, запатрабаваных сучасным інфармацыйным грамадствам ва ўмовах глабалізацыі. Генеральная мэта прадугледжвае пастаноўку і рэалізацыю адукацыйных, развіццёвых і выхаваўчых мэт у іх адзінстве.

Адукацыйныя мэты: моўнае і маўленчае развіццё асобы вучня шляхам забеспячэння практычнага валодання замежнай мовай як эфектыўным сродкам зносін у адзінстве яго кагнітыўнай, камунікатыўнай і экспрэсіўнай функцый; засваенне і актуалізацыя ведаў пра вывучаемую замежную мову; авалоданне навыкамі і ўменнямі

іншамоўнай маўленчай дзейнасці (успрыманне і разуменне іншамоўнага маўлення на слых, гаварэнне, чытанне, пісьмо і пісьмовае маўленне).

Развіццёвыя мэты: забяспечваюць кагнітыўнае, камунікатыўнае, эмацыянальнае развіццё вучняў; авалоданне спосабамі фарміравання і фармулявання думкі на замежнай мове; развіццё лінгвістычнага кампанента гуманітарнага мыслення; узбагачэнне эмацыянальна-пачуццёвай сферы асобы.

Выхаваўчыя мэты: забеспячэнне ўзбагачэння духоўнага свету вучняў, выхавання ў іх культуры мыслення, пачуццяў, паводзін; развіцця гуманістычных каштоўнасных арыентацый, уменняў ажыццяўляць зносіны ў кантэксце дыялогу культур; фарміраванне псіхалагічнай гатоўнасці да міжмоўнай міжкультурнай камунікацыі; адаптацыі асобы да іншага сацыяльнага асяроддзя.

Задачы замежнай мовы як вучэбнага прадмета:

развіццё камунікатыўнай культуры вучняў, засваенне імі вуснага і пісьмовага маўлення на ўзроўні, які з'яўляецца дастатковым для адэкватнай трактоўкі інфармацыі, якая перадаецца і прымаецца;

кагнітыўнае развіццё вучняў, якое праяўляецца ў пераструктураванні асобных фрагментаў індывідуальнага вобраза карціны свету і ўспрыманні свету вивучаемай мовы праз штучна фарміруемы ў свядомасці лінгвадыдактычны канструкт, што дазваляе ўспрымаць даступны пазнанню свет у адпаведнасці з яго (гэтага свету) уласнымі сацыяльнымі, палітычнымі, культурнымі, моўнымі рэаліямі, а не праз проста пераклад на гэтую мову схем роднай, нацыянальнай карціны свету;

сацыякультурнае развіццё асобы, арыентаванае на ўспрыманне «іншага» ў яго непадобнасці праз пазнанне каштоўнасцей новай культуры ў дыялогу з роднай; супастаўленне вивучаемай мовы з роднай і культуры гэтай мовы з нацыянальнай; фарміраванне ўменняў прадстаўляць сваю краіну і культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін;

развіццё каштоўнасных арыентацый вучняў, якое ажыццяўляецца праз фарміраванне гуманістычнай пазіцыі асобы шляхам стварэння ўмоў для ўзбагачэння адпаведнага канструктыўнага вопыту эмацыянальна-пачуццёвых адносін як важнейшага фактару ўзнікнення ў чалавека станоўчага ўспрымання «іншага», паважлівых адносін да яго, прызнанне разнастайнасці культур; з'яўленне ў вучняў імкнення да супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння з іншымі народамі;

развіццё матывацыі да вивучэння замежнай мовы праз фарміраванне патрэбнасцей лепш і дакладней разумець навакольны свет і быць зразуметым ім; усведамленне важнасці валодання замежнай мовай для сацыялізацыі ў сучасным свеце;

развіццё самаадукацыйнага патэнцыялу вучняў, забеспячэнне іх гатоўнасці да самастойнай працы над мовай, у тым ліку неабходнымі тэхнікамі вучэбна-пазнавальнай працы, стратэгіямі самааналізу і саманазірання.

У якасці комплексных характарыстык, што выражаюць змест задач, разглядаюцца кампетэнцыі, таму што яны задаюць нормы і патрабаванні да валодання замежнай мовай, якія дазваляюць прасачыць ступень сумеснай рэалізацыі мэт і задач.

Міжкультурная кампетэнцыя – стратэгічная кампетэнцыя, валоданне якой заклікана забяспечыць асэнсаванне вучнямі іншай сацыякультурны, пазнанне імі сэнсавых арыенціраў іншага лінгвасоцыуму, уменне бачыць падабенства і адрозненне паміж культурамі і ўлічваць іх у працэсе іншамоўных зносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя – валоданне сукупнасцю маўленчых, моўных, сацыякультурных норм вивучаемай мовы, а таксама кампенсаторнымі і вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі, якія дазваляюць выпускніку ўстанавы агульнай сярэдняй адукацыі рашаць маўленчыя, адукацыйныя, пазнавальныя і іншыя задачы, што стаяць перад ім. У склад гэтай інтэграцыйнай кампетэнцыі ўваходзяць моўная, маўленчая, сацыякультурная, вучэбна-пазнавальная, кампенсаторная кампетэнцыі, якія разглядаюцца як субкампетэнцыі.

Маўленчая кампетэнцыя – сукупнасць навыкаў і ўменняў маўленчай дзейнасці (гаварэнне, успрыманне на слых, чытанне, пісьмо), веданне норм маўленчых паводзін; набыццё на гэтай аснове вопыту іх выкарыстання для пабудовы лагічнага і звязнага па форме і змесце выказвання, а таксама для тлумачэння сэнсу выказванняў іншых людзей.

Моўная кампетэнцыя – сукупнасць моўных ведаў аб правілах функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, арфаграфічных, лексічных і граматычных) у маўленні і навыкаў іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Сацыякультурная кампетэнцыя – сукупнасць ведаў пра нацыянальна-культурную спецыфіку краін вывучаемай мовы, уменняў будаваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з гэтай спецыфікай, уменне прадстаўляць на гэтай аснове сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторная кампетэнцыя – сукупнасць уменняў выкарыстоўваць дадатковыя вербальныя сродкі і невербальныя спосабы для рашэння камунікатыўных задач ва ўмовах дэфіцыту існуючых моўных сродкаў.

Вучэбна-пазнавальная кампетэнцыя – сукупнасць агульных і сацыяльных вучэбных уменняў, неабходных для ажыццяўлення самастойнай дзейнасці па авалоданні замежнай мовай, вопыт іх выкарыстання.

Паслядоўнае і ўзаемазвязанае авалоданне пазначанымі ключавымі кампетэнцыямі забяспечвае фарміраванне ў вучняў адпаведных кампетэнтнасцей.

У сваёй сукупнасці мэты і задачы прадугледжваюць праектаванне і арганізацыю адукацыйнага працэсу на аснове патрабаванняў асобна-арыентаванага, кампетэнтнаснага, камунікатыўнага, кагнітыўнага і сацыякультурнага падыходаў у іх адзінстве. Адсюль вынікае, што ў якасці важнейшых прынцыпаў ажыццяўлення адукацыйнага працэсу вызначаюцца наступныя:

забеспячэнне разумення культуры і ладу жыцця іншага народа і гатоўнасць «успрымаць іншага ў яго непадобнасці», усведамленне вучнямі прыналежнасці да роднай культуры;

адзінства рэалізацыі камунікатыўнай, культурна-прагматычнай і аксіялагічнай функцый вывучаемай мовы;

арыентацыя працэсу навучання на забеспячэнне дыялогу культур на аснове ўсебаковага ўліку ўзаемасувязей: мова – мысленне – культура;

забеспячэнне сацыялізацыі вучняў сродкамі замежнай мовы;

арганізацыя навучання замежнай мове як сродку іншамоўных зносін на аснове мадэліравання сітуацый міжкультурнай камунікацыі.

Выкладзеныя палажэнні вызначаюць патрабаванні да зместу адукацыі.

Агульныя патрабаванні да зместу адукацыі

Змест вучэбнага прадмета «Замежная мова» вызначаецца ў адзінстве прадметнага і эмацыянальна-каштоўнаснага кампанентаў.

Эмацыянальна-каштоўнасны кампанент зместу адукацыі ўключае сукупнасць адносін асобы да сусветнай моўнай і культурнай спадчыны, да працэсу авалодання ёй з мэтай асобнаснага росту; забяспечвае набыццё вопыту іншамоўных зносін шляхам рэфлексіі, самапазнання, самавызначэння. Працэс авалодання замежнай мовай набывае для вучня асобнасны сэнс.

Прадметны змест адукацыі ўключае наступныя кампаненты:

сферы зносін і прадметна-тэматычны змест маўлення;

віды маўленчай дзейнасці і моўны матэрыял;

сацыякультурныя веды: культуразнаўчыя, краіназнаўчыя і лінгвакраіназнаўчыя;

кампенсаторныя і вучэбна-пазнавальныя ўменні і навыкі самастойнай работы з іншамоўным матэрыялам.

Прадметны кампанент зместу забяспечвае валоданне замежнай мовай як сродкам міжкультурных зносін.

Адбор зместу вучэбнага матэрыялу, які патрэбна засвоіць, ажыццяўляецца на аснове наступных метадалагічных арыенціраў:

накіраванасць педагагічнага працэсу на падрыхтоўку да міжкультурных зносін;
усебаковы ўлік узаемасувязей: мова – мысленне – культура;

прад'яўленне каштоўнасцей пазнавальнай культуры ў дыялогу з роднай;

інтэграцыя моўнага, сацыякультурнага, аксіялагічнага кампанентаў у змесце навучання;

аўтэнтычнасць і каштоўнасць іншамоўных матэрыялаў;

адпаведнасць вучэбнага матэрыялу сучасным гутарковым нормам вывучаемай мовы.

Структураванне вучэбнага матэрыялу ажыццяўляецца на аснове наступных патрабаванняў:

бесперапыннае канцэнтрычнае прад'яўленне і назапашванне ведаў;

паэтапнае фарміраванне навыкаў і ўменняў;

пераемнасць этапаў працэсу авалодання замежнай мовай;

пастаянная апора на моўны, маўленчы і асобны суб'ектны вопыт вучняў;

спалучанасць у авалоданні маўленнем і сістэмай мовы;

стварэнне магчымасцей для фарміравання ўменняў самастойнай работы з іншамоўнымі інфармацыйнымі крыніцамі з самаадукацыйнай мэтай.

Спецыфіка зместу моўнай адукацыі прадугледжвае паслядоўны ўлік у адукацыйным працэсе наступных асноўных палажэнняў камунікатыўна арыентаванага навучання:

ажыццяўленне адукацыйнага працэсу ва ўмовах, набліжаных да рэальных зносін;

мадэляванне сітуацый зносін, якія стымулююць вучняў да вырашэння камунікатыўных задач у працэсе вывучэння замежнай мовы;

выкарыстанне камунікатыўна арыентаваных заданняў на аснове імітацыйных, гульнявых і свабодных зносін;

сітуацыйна абумоўленае авалоданне лексікай і граматыкай вывучаемай мовы;

актыўнае ўцягванне вучняў у працэс зносін у якасці маўленчых партнёраў;

стварэнне матывацыйнай гатоўнасці і патрэбнасці вучняў успрымаць і засвойваць вучэбны матэрыял ва ўмовах, набліжаных да рэальных зносін.

Сферы зносін і прадметна-тэматычны змест маўлення

Сацыяльна-бытавая сфера. Ежа. Дапамога па доме.

Вучэбна-працоўная сфера. Школа.

Сацыяльна-культурная сфера. Любімыя заняткі. Фільмы. Кнігі.

Сацыяльна-пазнавальная сфера. Рэспубліка Беларусь і краіны вывучаемай мовы. Прырода.

Маўленчыя ўменні

Успрыманне і разуменне маўлення на слых – уменне разумець іншамоўнае маўленне ў працэсе непасрэдных зносін з суб'яседнікам, уменне разумець разнажанравыя аўдыя- і відэатэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест.

Гаварэнне – уменне ажыццяўляць дыялагічныя, маналагічныя і полілагічныя зносіны ў адпаведнасці з мэтамі, задачамі і ўмовамі камунікацыі, з захаваннем норм маўленчага і немаўленчага этыкету.

Чытанне – уменне чытаць і разумець разнажанравыя тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання і далейшага выкарыстання інфармацыі.

Пісьмовае маўленне – уменне прадуцыраваць розныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краінах вывучаемай мовы, з улікам камунікатыўных задач і адрасата.

Моўныя веды і навыкі

Веды пра сістэму вывучаемай мовы, правілы функцыянавання моўных сродкаў (фанетычных, лексічных, граматычных) у маўленні і навыкі іх выкарыстання з камунікатыўнымі мэтамі.

Сацыякультурныя веды і ўменні

Веданне сацыякультурнага кантэксту сваёй краіны і краін вывучаемай мовы, уменні наладжваць свае маўленчыя і немаўленчыя паводзіны ў адпаведнасці з іх спецыфікай, прадстаўляць сваю краіну і яе культуру ва ўмовах іншамоўных міжкультурных зносін.

Кампенсаторныя ўменні

Уменні выкарыстоўваць розныя вербальныя і невербальныя сродкі для кампенсацыі прабелаў у камунікацыі ва ўмовах дэфіцыту моўных сродкаў, недахопу маўленчага і сацыяльнага вопыту.

Вучэбна-пазнавальныя ўменні

Агульныя і спецыяльныя вучэбныя ўменні, неабходныя для ажыццяўлення самастойнай пазнавальнай дзейнасці па авалоданні іншамоўным маўленнем і культурай краін вывучаемай мовы.

Адрозненні ў авалоданні замежнай мовай пры яе вывучэнні ў школе і гімназіі праяўляюцца ў наступных параметрах:

- аб'ём засвоенага прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага матэрыялу;
- колькасць прадуктыўна засвоенага граматычнага матэрыялу;
- ступень складанасці і колькасць рашаемых камунікатыўных задач;
- ступень самастойнасці ў інтэрпрэтацыі з'яў міжкультурнай камунікацыі;
- ступень падрыхтаванасці да ажыццяўлення маўленчых і немаўленчых паводзін адэкватна сацыякультурнай спецыфіцы краіны вывучаемай мовы;
- узровень гатоўнасці да самастойнай дзейнасці вучняў па авалоданні замежнай мовай.

* * *

Змест навучання пададзены ў вучэбнай праграме праз прадметна-тэматычны змест зносін, патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці, моўны матэрыял (фанетыка, лексіка, граматыка).

У прадметна-тэматычным змесце зносін пазначаны камунікатыўныя задачы для школ (прамы шрыфт) і гімназій (прамы шрыфт і курсіў).

Патрабаванні да практычнага валодання відамі маўленчай дзейнасці: працягласць гучання тэксту, колькасць рэплік на кожнага суб'екта ў дыялагічным маўленні, аб'ём выказвання ў маналагічным маўленні, аб'ём тэксту для чытання, аб'ём тэксту для пісьмовага маўлення – задаюць асноўныя параметры для ўсіх відаў маўленчай дзейнасці. Дадзеныя параметры, а таксама аб'ём прадуктыўнага і рэцэптыўнага лексічнага мінімуму абазначаюцца наступным чынам: першая лічба – патрабаванні для школ, другая – для гімназій. Напрыклад: працягласць гучання тэксту: 1–1,5 мін; прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак; рэцэптыўны мінімум 150–250 лексічных адзінак; агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак; агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Граматычны матэрыял, які падлягае вывучэнню, аднолькавы для ўсіх відаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Патрабаванні да валодання граматычным матэрыялам адрозніваюцца аб'ёмам яго прадуктыўнага засваення. Граматычныя з'явы для

рэцэптыўнага засваення, адзначаныя зорачкай (*), прызначаны для прадуктыўнага засваення ў гімназіях.

Больш высокія патрабаванні да валодання моўным і маўленчым матэрыялам у гімназіях забяспечаць больш высокі ўзровень фарміравання ў вучняў моўных навыкаў і маўленчых уменняў, што будзе праўляцца ў іх здольнасці больш якасна рашаць вучэбныя камунікатыўныя задачы.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА

105/175 гадзін

ПРАДМЕТНА-ТЭМАТЫЧНЫ ЗМЕСТ ЗНОСІН

Сфера зносін	Прадметна-тэматычны змест	Камунікатыўныя задачы
		У канцы года вучань павінен у мець
Сацыяльна-бытавая	<i>Ежа</i>	<i>Запытаць і даць інфармацыю аб прадуктах у магазіне/ на рынку (кошт, вага, колькасць); заказаць, аплаціць ежу ў кафэ; прапанаваць рэцэпт любімай стравы; расказаць пра нацыянальныя стравы Рэспублікі Беларусь; распытаць пра нацыянальныя стравы краіны вывучаемай мовы</i>
	<i>Дапамога па доме</i>	<i>Расказаць пра свае хатнія абавязкі; распытаць пра хатнія абавязкі свайго (замежнага) сябра; назваць бытавую тэхніку і растлумачыць яе прызначэнне; апісаць свой пакой / сваю кватэру / свой дом; растлумачыць перавагі выкарыстання бытавой тэхнікі; расказаць пра размеркаванне хатніх абавязкаў у сям'і; выказаць сваё стаўленне да выканання хатніх абавязкаў</i>
Вучэбна-працоўная	<i>Школа</i>	<i>Апісаць сваю школу (будынак, кабінеты, пляцоўкі і інш.); расказаць аб правілах паводзін у школе; паведаміць пра распарадак работы свайго школы; распытаць пра распарадак работы школы (замежнага) сябра; параўнаць правілы паводзін у гімназіях Рэспублікі Беларусь і ў школах краіны вывучаемай мовы; параўнаць распарадак работы гімназіі ў Рэспубліцы Беларусь і школы ў краіне вывучаемай мовы</i>
Сацыяльна-культурная	<i>Фільмы. Кнігі</i>	<i>Прапанаваць сябру пайсці ў кіно/бібліятэку; прыняць або адхіліць прапанову; распытаць аб прагледжаным фільме/ прачытанай кнізе; выказаць сваё меркаванне пра фільм/ кнігу; расказаць пра любімага акцёра/пісьменніка; выказаць сваё меркаванне аб персанажы фільма/кнігі і абгрунтаваць яго</i>
	<i>Любімыя заняткі</i>	<i>Паведаміць пра розныя хобі; расказаць пра свае захапленні; распытаць суб'ядніка пра яго захапленні; выразіць сваё стаўленне да розных хобі; расказаць пра любімыя заняткі членаў сям'і; распытаць пра любімыя заняткі сяброў</i>
Сацыяльна-пазнавальная	<i>Рэспубліка Беларусь і краіны вывучаемай мовы</i>	<i>Апісаць геаграфічнае становішча Рэспублікі Беларусь; расказаць пра нацыянальныя сімвалы Рэспублікі Беларусь; распытаць пра геаграфічнае становішча і нацыянальныя сімвалы краіны вывучаемай мовы; параўнаць прыродныя асаблівасці Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы; расказаць аб слаўтасцях Рэспублікі Беларусь</i>
	<i>Прырода</i>	<i>Расказаць пра прыроду Рэспублікі Беларусь; апісаць жывёл/расліны, якія маюць патрэбу ў ахове;</i>

		<i>растлумачыць неабходнасць аховы жывёл/раслін; параўнаць жывёльны і раслінны свет Рэспублікі Беларусь і краіны вывучаемай мовы</i>
--	--	--

ПАТРАБАВАННІ ДА ПРАКТЫЧНАГА ВАЛОДАННЯ ВІДАМІ МАЎЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны *разумець* на слых іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, якія прад'яўляюцца настаўнікам і ў гуказапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню тэксту;

адносна поўна *разумець* тэксты, пабудаваныя на вывучаным моўным матэрыяле;

выбарачна *разумець* неабходную/цікавую для вучня інфармацыю.

Віды тэкстаў: верш, песня, казка, апавяданне, легенда

Працягласць гучання тэксту: 1–1,5 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны *ўмець*:

запытаць і паведаміць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін;

прыняць прапанову або адхіліць.

Віды дыялогаў: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – пабуджэнне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны *ўмець*:

апісваць прадметы і з'явы, уключаючы элементы параўнання;

паведамляць інфармацыю, уключаючы апісанне і параўнанне;

каротка пераказваць змест прачытанага/праслуханага тэксту.

Віды маналагічных выказванняў: апісанне, паведамленне, апавяданне

Аб'ём выказвання: не менш за 6–9 фраз.

Чытанне

Вучні павінны *разумець* тэксты з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

цалкам *разумець* змест адаптаваных мастацкіх і навукова-папулярных тэкстаў (вывучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную/цікавую для вучняў інфармацыю.

Тэксты, прызначаныя для разумення асноўнага зместу, могуць уключаць да 2–3 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню. Аб'ём тэксту: 1700–2500 друкаваных знакаў з прабеламі.

Тэксты, арыентаваныя на поўнае разуменне, могуць уключаць да 1–2 % незнаёмых слоў, раскрыццё значэння якіх магчыма з дапамогай двухмоўнага слоўніка. Аб'ём тэксту: 1300–2000 друкаваных знакаў з прабеламі.

Віды тэкстаў: апавяданне, пісьмо, артыкул з дзіцячага часопіса, меню, школьны расклад, кінаафіша.

Пісьмо і пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадуцыраваць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вывучаемай мовы:

падпісваць паштоўку;

пісаць асабістае пісьмо ў межах вывучанай тэматыкі;

паведамляць у анкеце асноўныя звесткі асабістага характару.

Аб'ём тэксту: не менш за 45–60 слоў.

МОЎНЫ МАТЭРЫЯЛ

АНГЛІЙСКАЯ МОВА

Фанетыка

Асіміляцыя гукаў. Інтанацыя агульных, спецыяльных, альтэрнатыўных і раздзяляльных пытанняў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў: -у, -ful, -ous, -al.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: асобыя выпадкі ўтварэння множнага ліку (*deer, fish, bison, species, life – lives, leaf – leaves, wolf – wolves*).

Артыкль: артыкль з назвамі прадуктаў харчавання, страў, прыёмаў ежы. Артыкль з геаграфічнымі назвамі (*рэкі, азёры, моры, акіяны, горы*).

Лічэбнік: hundred, thousand, million.

Займеннік: неазначальныя займеннікі: *few, little*. Вытворныя неазначальныя займеннікі: *some, any, no*. Пытальныя займеннікі: *what, who, where, when, why, how*.

Дзеяслоў: сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у *Present Perfect, Past Continuous*.

Мадальны дзеяслоў: *to have to* для выражэння вымушанай неабходнасці.

Прыслоўе: ever, never, just, already, yet, so, such.

Прыназоўнік: from... to.

Злучнік: than, while.

Сінтаксіс

Структура агульнага, альтэрнатыўнага і спецыяльнага пытанняў. Параўнальныя сказы са злучнікам *than*. Складаназалежныя сказы з даданымі прычыны (*because*).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Сцвярдзальная, адмоўная і пытальная формы дзеясловаў у *Present Simple Passive*.

* Параўнанне ўжывання часоў *Present Perfect* і *Past Simple*.

НЯМЕЦКАЯ МОВА

Фанетыка

Інтанацыя складаназлучаных сказаў. Націск у дзеясловах з аддзяляемымі і неаддзяляемымі прыстаўкамі. Інтанацыя простых развітых сказаў з дзеясловамі з аддзяляемай прыстаўкай.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы назоўнікаў жаночага роду: *-e, -ie, -ei, -ung, -heit, -keit, -ik, -schaft, -ur, -tät, -tion*; аддзяляемыя прыстаўкі дзеясловаў: *ab-, auf-, aus-, ein-, mit-, vor-, zu-, zurück-*; неаддзяляемыя прыстаўкі дзеясловаў *be-, ge-, er-, ver-*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: род назоўнікаў (вызначэнне па фармальных прыметах); жаночы род – асобы жаночага полу і іх прафесіі на *-in*, аддзяяслоўныя назоўнікі з суфіксам *-t*, назвы дрэў і кветак (выключэнне – *der Ahorn*); назоўнікі з іншымі суфіксамі (гл. раздзел «Лексіка»). Скланенне назоўнікаў жаночага роду. Множны лік назоўнікаў жаночага роду.

Артыкль: адсутнасць артыкля перад назоўнікам, які абазначае рэчыва без указання канкрэтнай колькасці; перад абстрактным або рэчыўным назоўнікам, які абазначае адзінку вымярэння.

Займеннік: неазначальна-асабовы займеннік *man*.

Дзеяслоў: мадальны дзеяслоў *dürfen* для выражэння дазволу, ветлівай просьбы. Дзеясловы з аддзяляемымі і неаддзяляемымі прыстаўкамі. Часавая форма простага прошлага часу (*Präteritum Aktiv*).

Прыназоўнік: прыназоўнікі месца *vor, hinter, über, unter, neben, zwischen*, якія патрабуюць давальнага або вінавальнага склону. Прыназоўнікі *aus, nach*, якія патрабуюць давальнага склону.

Сінтаксіс

Апавядальныя і пыталныя сказы з выказнікам, які выражаны дзеясловам з аддзяляемай прыстаўкай. Складаназлучаныя сказы са злучнікамі *und, aber, oder*. Парадак слоў у складаназлучаных сказах.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: *мадальны дзеяслоў *sollen* для выражэння абавязку.

*Мадальны дзеяслоў *dürfen* для выражэння забароны.

Дзеясловы з неаддзяляльнымі прыстаўкамі: *ent-, emp-, miss-, zer-*.

Часавая форма будучага часу (*Futurum I Aktiv*).

ФРАНЦУЗСКАЯ МОВА

Фанетыка

Інтанацыя складазлучаных сказаў. Інтанацыя складаназалежных сказаў.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: прыстаўкі дзеясловаў: *dé-, dés-, pré-*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Назоўнік: назоўнікі мужчынскага і жаночага роду ў адзіночным і множным ліку.

Артыкль: розныя выпадкі ўжывання азначальнага, неазначальнага, частковага артыкляў (паўтарэнне); замена артыкля прыназоўнікам *de* пасля назоўнікаў, якія абазначаюць колькасць і ў адмоўным сказе. Ужыванне прыназоўніка *de* пасля колькасных лічэбнікаў: *un million d'héctares, un milliard d'habitants*.

Прыметнік: ступені параўнання прыметнікаў *bon, mauvais*; формы прыметнікаў *beau (bel) – belle, vieux (vieil) – vieille, nouveau (nouvel) – nouvelle*.

Займеннік: адносныя займеннікі *qui, que*.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі звыш 1000.

Дзеяслоў: будучы прасты час *le futur simple* дзеясловаў I, II і III груп; бліжэйшы будучы час *le futur proche* і бліжэйшы прошлы час *le passé récent*, прошлы закончаны час *le passé composé* зваротных дзеясловаў; параўнанне ўжывання часоў *le passé composé* і *l'imparfait*.

Злучнік: *et, ou, mais, parce que, comme*.

Сінтаксіс

Складазлучаныя сказы са злучнікамі *et, ou, mais*. Складаназалежныя сказы з даданымі азначальнымі і даданымі прычынамі.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Ужыванне займенніка *en* у канструкцыях *il m'en faut deux; il y en a (deux), nous en avons (deux)*.

*Адрозненне ва ўжыванні сцвярдзальных часціц *oui* і *si*.

*Залежны стан у *présent*.

ІСПАНСКАЯ МОВА

Фанетыка

Інтанацыя складаназалежных сказаў.

Націск у патоку маўлення (у сказе).

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Словаўтварэнне: суфіксы прыметнікаў: *-able, -ible*; суфіксы назоўнікаў: *-ismo, -dad, -tad, -eza, -ura*.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Дзеяслоў: знамянальныя дзеясловы ў *Preterito Indefinido, Preterito Imperfecto*.

Канструкцыя *al+ Inf., empezar a + Inf., terminar de + Inf.*

Знамянальныя дзеясловы ў *Modo Imperativo (afirmativo) (tú, vosotros)*.

Герундый: *Gerundio Simple*. Канструкцыя *estar+Gerundio Simple*.

Займеннік: формы асабовых займеннікаў у якасці прамога і ўскоснага дапаўнення.

Лічэбнік: колькасныя лічэбнікі звыш 100.

Злучнік: *que, si*.

Сінтаксіс

Складаназалежныя сказы з дапаўняльнымі і ўмоўнымі даданымі сказамі I тыпа.

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

*Азнямленне з *Pluscuamperfecto, Futuro Simple*.

*Азнямленне са структурамі ў пасіўнай форме *Voz pasiva*.

КІТАЙСКАЯ МОВА

ПАТРАБАВАННІ ДА ПРАКТЫЧНАГА ВАЛОДАННЯ ВІДАМІ МАЎЛЕНЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Успрыманне і разуменне маўлення на слых

Вучні павінны разумець на слых іншамоўныя тэксты маналагічнага і дыялагічнага характару, у прад'яўленні настаўніка і ў гуказапісе, у натуральным тэмпе, з вербальнай апорай, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест:

вылучаць асноўную інфармацыю ў тэкстах, што змяшчаюць 1 % незнаёмых слоў, якія не перашкаджаюць разуменню тэксту;

адносна поўна разумець тэксты, пабудаваныя на вивучаным моўным матэрыяле;

выбарачна разумець неабходную/цікавую інфармацыю. Віды тэкстаў: верш, песня, скорагаворка, рыфмоўка, апавяданне, легенда.

Працягласць гучання тэксту: 1–1,5 мінуты.

Гаварэнне

Дыялагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець запытаць і паведаміць інфармацыю, якая вызначаецца прадметна-тэматычным зместам зносін.

Віды дыялогаў: дыялог-распытванне, дыялог – абмен думкамі, дыялог – заахвочванне да дзеяння.

Колькасць рэплік на кожнага суб'ядніка: 5–6.

Маналагічнае маўленне

Вучні павінны ўмець:

апісваць прадметы і з'явы, уключаючы элементы параўнання;

паведамляць інфармацыю, уключаючы апісанне і параўнанне;

коратка пераказваць змест прачытанага/праслуханага тэксту. Віды маналагічных выказванняў: апісанне, паведамленне, апавяданне.

Аб'ём выказвання: не менш за 6–9 фраз.

Чытанне

Вучні павінны разумець тэксты, напісаныя з дапамогай транскрыпцыйных знакаў, з рознай паўнатай і дакладнасцю пранікнення ў іх змест у залежнасці ад віду чытання:

разумець асноўны змест тэкстаў (азнаямленчае чытанне);

адносна поўна разумець змест тэкстаў (вивучальнае чытанне);

знаходзіць у тэкстах неабходную/цікавую інфармацыю.

Аб'ём тэксту, прызначанага для разумення асноўнага зместу:

0,5 старонкі.

Аб'ём тэксту, арыентаванага на адносна поўнае разуменне: 0,3–0,5 старонкі.

Вучні павінны ўмець:

чытаць іерогліфы (150–350 адзінак), сказы і тэксты (аб'ём да 0,2 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

Віды тэкстаў: апавяданне, пісьмо, скорагаворка, рыфмоўка, верш, песня, артыкул з дзіцячага часопіса, меню, кінаафіша.

Пісьмо і пісьмовае маўленне

Вучні павінны ўмець прадугавяць нескладаныя віды пісьмовых тэкстаў, напісаных з дапамогай транскрыпцыйных знакаў, у адпаведнасці з нормамі, прынятымі ў краіне вивучаемай мовы:

падпісваць паштоўку;

пісаць асабістае пісьмо ў межах вивучанай тэматыкі;

паведамляць у анкеце асноўныя звесткі асабістага характару.

Аб'ём тэксту: 45–60 слоў.

Вучні павінны ўмець пісаць іерогліфы (100–260 адзінак), сказы і тэксты (аб'ём да 0,2 старонкі), напісаныя іерогліфамі.

МОЎНЫ МАТЭРЫЯЛ

Фанетыка

Інтанацыя агульнага пытання ў сцвярдзальна-адмоўнай форме.

Інтанацыя спецыяльных пытанняў.

Інтанацыя пытання з часціцай 呢.

Лексіка

Прадуктыўны мінімум: 210–250 лексічных адзінак.

Рэцэптыўны мінімум: 150–250 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём прадуктыўнай лексікі: 820–900 лексічных адзінак.

Агульны аб'ём рэцэптыўнай лексікі: 390–550 лексічных адзінак.

Граматыка

Граматычны матэрыял для прадуктыўнага засваення

Марфалогія

Лічальныя словы: 部, 片, 座, 套, 首, 部, 头, 群, 匹.

Лічэбнік: лічэбнікі ад 100 да 1000. Прэфікс парадкавых лічэбнікаў 第.

Прыметнік: параўнальныя канструкцыі 跟... 一样; 像... 一样.

Дапаўненні колькасці ў параўнальных канструкцыях з 比.

Дапаўненні меры і ступені ў параўнальных канструкцыях з 比 (一点儿, 多了, 得多).

Параўнальныя канструкцыі з 比 у сказах з дзеяслоўным выказнікам (1).

Займеннік: указальныя займеннікі: 这些, 那些.

Дзеяслоў: дапаможныя словы 过, 了. Адмоўная і пытальная формы прошлага часу.

Мадалны дзеяслоў: 应该, 能, 可以, 要, 愿意. Мадалны дзеяслоў 要 для выражэння будучага часу.

Прыслоўе: ужыванне прыслоўяў 都, 也. Прыслоўі частотнасці: 总是, 经常, 有时, 很少, 从来(不). Прыслоўе 还. Прыслоўі: 非常, 挺, 最, 更. Прыслоўі 又 i 再.

Дапаўненні кратнасці: 遍, 次.

Паслялог: 北边, 南边, 西边, 东边.

Злучнік: 或者, 但是, 可是.

Сінтаксіс

Сказы з іменным выказнікам без звязкі 是.

Сказы з дзеяслоўным выказнікам.

Сказы з дзеясловам-звязкай 是.

Сказы з дзеясловам 有.

Сказы з адным дапаўненнем.

Сказы з мадалным дзеясловам і дзеясловам 喜欢. Шматдзеяслоўныя сказы (мэты).

Сказы з якасным выказнікам.

Пытанне з часціцай 呢.

Спецыяльнае пытанне з 儿, 几个, 多少.

Сказы, якія абазначаюць размяшчэнне ў прасторы.

((在)...上有一个.../是... (2).

Структура сказа з дапаўненнем працягласці (1).

Агульнае пытанне ў сцвярдзальна-адмоўнай форме. Спецыяльныя пытанні з пытальнымі словамі 哪儿? 多少? 多长时间? 怎么? 怎么样?

Кароткія адказы на агульныя пытанні.

Канструкцыі, прыназоўнікі, злучнікі (一边 ... 一边 , 每天都 ..., 跟...一起..., ...极了,因为...所以,一点儿,有一会儿,一些,有的...有的...).

Граматычны матэрыял для рэцэптыўнага засваення

Канструкцыі, прыназоўнікі, злучнікі (用 ... 做 ..., ... 对 ... 有没有好处 , 坐/骑...去/走, 往/向...走/拐, ...离...远/近, 从...回/到/去/来).

Вучні павінны валодаць сацыякультурнымі ведамі і ўменнямі:
ведаць геаграфічнае становішча, прыродныя асаблівасці, нацыянальныя сімвалы Рэспублікі Беларусь і краін вывучаемай мовы;

ведаць імёны найбольш вядомых персанажаў дзіцячых літаратурных твораў краіны вывучаемай мовы;

умець запрасіць замежнага равесніка правесці вольны час;

умець напісаць пісьмо сябру па перапісцы, выконваючы сацыякультурныя нормы.

Вучні павінны валодаць кампенсаторнымі ўменнямі ва ўсіх відах маўленчай дзейнасці:

ўспрыманне і разуменне маўлення на слых

прагназаваць змест аўдыятэксту па загалоўку, пачатку тэксту;

абавірацца на сродкі зрокавай нагляднасці (малюнкi, здымкі, табліцы);

выкарыстоўваць моўную здагадку (па падабенстве са словамі роднай мовы);

удакладняць змест выказвання суб'едніка з дапамогай мімікі і жэстаў;

чытанне

прагназаваць змест па загалоўку, пачатку тэксту;

абавірацца на сродкі зрокавай нагляднасці (малюнкi, здымкі, табліцы);

выкарыстоўваць моўную здагадку (па падабенстве са словамі роднай мовы, па словаўтваральных элементах);

выкарыстоўваць двухмоўныя слоўнікі;

гаварэнне

звяртацца за дапамогай да суб'едніка, выкарыстоўваючы перапытванне;

удакладняць змест выказвання з дапамогай мімікі і жэстаў;

пісьмо і пісьмовае маўленне

выкарыстоўваць тэкст-узор у якасці апоры.

Вучні павінны валодаць вучэбна-пазнавальнымі ўменнямі:

складаць план выказвання, прачытанага/праслуханага тэксту;

выконваць самастойныя заданні рэпрадуктыўнага характару з выкарыстаннем друкаваных матэрыялаў (раздатчны матэрыял, нагляднасць);

выкарыстоўваць двухмоўныя слоўнікі.

Вучні павінны выкарыстоўваць набыты моўны, маўленчы і сацыякультурны вопыт для:

пераадолення псіхалагічных бар'ераў у працэсе вусных зносін на замежнай мове;

азнаямлення з дзіцячым замежным фальклорам і даступнымі ўзорамі дзіцячай мастацкай літаратуры на замежнай мове;

драматызацыі нескладаных казак, баек, п'ес на замежнай мове;

развіцця добразычлівых адносін да прадстаўнікоў іншых краін.